

הלכות מעשר

מצות עשה אחת והיא להפריש מעשר ראשון בכל שנה ושנה משני הזריעה, ולתנו ללויים. ובאור מצוה זו בפרקים אלו.

הלכות מעשר פרק א

א. אחר שמפרישין תרומה גדולה, מפריש אחד מעשרה מן הנשאר; וזה הוא הנקרא מעשר ראשון, ובו נאמר "פי את-מעשר בני-ישראל, אשר ירימו לה". . . (במדבר יח, כד). והמעשר הזה ללויים, זכרים ונקבות שנאמר "ולבני לוי, הנה נתתי כל-מעשר בישראל לנחלה" (במדבר יח, כא).

ב. מעשר ראשון מתר באכילה לישראל, ומתר לאכלו בטמאה שאין בו קדשה כלל; וכל מקום שנאמר במעשר קדש או פדיה, אינו אלא מעשר שני.

ג. ומנין שמעשר ראשון חלין: שנאמר "ונחשב לכם, תרומתכם כדגן, מן-הגרן, וכמלאה, מן-היקב" (במדבר יח, כז) מה גרן ויקב חלין לכל דבר, אף מעשר ראשון שנטלה תרומתו חלין לכל דבר. לפיכך בת לוי שנשבת, או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה המעשר, ואוכלת; אבל מי ששמעה שמת בעלה, או העיד לה עד אחד, ונשאת, ואחר כך בא בעלה קנסו אותה חכמים, שתהיה אסורה במעשר.

ד. לויים וכוהנים מפרישין מעשר ראשון, כדי להפריש ממנו תרומת מעשר; וכך הכוהנים מפרישין שאר תרומות ומעשרות לעצמן. ולפי שהכוהנים נוטלין מן הכל, יכול יאכלו פרותיהן בטבלן תלמד לומר "כן תרימו גם-אתם" (במדבר יח, כח): מפי השמועה למדו "אתם", אלו הלויים; "גם-אתם", לרבות הכוהנים.

ה. אין מוציאין המעשר מיד הכוהנים, שנאמר "כי-תקחו מאת בני-ישראל" (במדבר יח, כו); וכן כל מתנות כהנה, אין מוציאין אותן מכוהן לכוהן. ועזרא קנס את הלויים בזמנו, שלא יתנו להן מעשר ראשון אלא ינתן לכוהנים לפי שלא עלו עמו לירושלים.

ו. האוכל פרותיו טבליים, וכן לוי שאכל המעשר בטבלו אף על פי שהן חביבין מיתה לשמים, אינן משלמין המתנות לבעליהן: שנאמר "אשר ירימו לה" (במדבר יח, כד), אין לה בהן כלום עד שירימו אותן. ובחוצה לארץ מתר לאדם להיות אוכל והולך תחלה, ואחר כך מפריש תרומה ומעשרות.

ז. מעשרין ממקום על מקום אחר, ואינו צריך לעשר מן המקף. אבל אין מעשרין ממין על שאינו מינו, ולא מן החיב על הפטור, ולא מן הפטור על החיב; ואם עשר, אינו מעשר.

ח. כל שאמרנו בתרומה, אין תורמין מזה על זה כך במעשר, אין מעשרין מזה על זה; וכל שאמרנו בתרומה, אם תרם תרומתו תרומה כך במעשר, אם הפריש מעשרותיו מעשרות; וכל שהוא פטור מן התרומה, פטור מן המעשר. וכל התורם, מעשר; וכל שאמרנו בהן, לא יתרמו ואם תרמו תרומתן תרומה

כך אם עשו מעשרותיהן מעשרות; וכל שאין תרומתו תרומה, כך אין מעשרותיו מעשרות.

ז. האומר לחברו, הריני מעשר על ידיך אינו צריך לעמד עמו, עד שיראה אם יעשר או לא יעשר; ואם אמר הוא לחברו, עשר על ידי צריך לעמד עמו.

י. החרובין אינן חייבין במעשרות אלא מדבריהם, לפי שאינן מאכל רב אדם. והשקדים המרים, בין בקטנן בין בגדלן פטורין, מפני שאינן אכל.

יא. אילן שננטעו בתוך הבית פטור מן המעשרות, שנאמר "עשר תעשר, את כל-תבואת זרעך, היצא השדה" (דברים יד, כב). ויראה לי שהוא חייב במעשרות מדבריהם שהרי תאנה העומדת בחצר, חייב לעשר פרותיה אם אספן כאחת.

יב. בצלים שהשרישו זה בצד זה, אפלו השרישו בקרקע עליה פטורין מן המעשרות; נפלה עליהן מפלת, והרי הן מגלין הרי אלו כנטועין בשדה, וחייבין במעשרות.

יג. המשמר שדהו מפני ענביו, ובא אחר ואסף את התאנים הנשארות באותה שדה, או שהיה משמר שדהו מפני המקשאות והמדלעות, ובא אחר ואסף את הענבים הנשארים שם המפזרים בשדה בזמן שבעל השדה מקפיד עליהן אסורין משום גזל, ולפיכך חייבין במעשרות ובתרומה; אין בעל הבית מקפיד עליהן מתרין משום גזל, ופטורין מן המעשר.

יד. אין מעשרין אלא מן המבחר, שנאמר "בהרימכם את-חלב, ממנו, ונחשב ללויים, כתבואת גרן וכתבואת יקב" (במדבר יח, ל) כשם שמעשר שמפרישים הלויים מן החלב שבו, כך מעשר שמפרישים ישראל מן הגרן ומן היקב מן החלב.

טו. אין מעשרין באמד, אלא במדה או במשקל או במנין; וכל המדקדק בשעור, משבח. והמרבה במעשרות מעשרותיו מקלקלין, שהרי הטבל מערב בהן; ופרותיו מתקנין.

טז. המפריש מקצת מעשר אינו מעשר, אלא כמי שחלק את הערמה; אבל צריך להפריש מזה החלק שהוציא, מעשר שלו. פיצד: היו לו מאה סאה, הפריש מהם חמשה לשם מעשר אינו מעשר; ואינו יכול להפריש על החמש סאין מעשר ממקום אחר, אלא מפריש מהן חצי סאה שהיא המעשר שלהן.

יז. המפריש מעשר זה, מברך תחלה בדרך שמברכין על כל המצוות; וכן מברך על מעשר שני, ועל מעשר עני, ועל מעשר מן המעשר: מברך על כל אחד בפני עצמו; ואם הפריש הכל זה אחר זה מיד, ולא סח ביניהן כוללן ברכה אחת ומברך, להפריש תרומות ומעשרות.

הלכות מעשר פרק ב

א. אינו חייב להפריש מעשר מן התורה, אלא הגומר פרותיו לאכלן לעצמו; אבל הגומרן למכרן פטור מן התורה, וחייב מדבריהם: שנאמר "עשר תעשר . . . ואכלת" (דברים יד, כב-כג),

אינו חייב אלא הגומר תבואתו לאכלה. וכן הלוקח פטור מן התורה, שנאמר "תבואת זרעך" (דברים יד, כב); וחייב מדבריהם.

ב. במה דברים אמורים, בשלקחן אחר שנגמרה מלאכתן ביד מוכר; אבל אם נגמרה ביד הלוקח, חייב לעשר מן התורה.

ג. פרות שאינן ראויות לאכילה בקטנן, כגון הבסר וכיוצא בו אינן חייבין במעשרות, עד שיגדילו ויעשו אכל: שנאמר "מזרע הארץ, מפרי העץ" (ויקרא כז, ל), עד שיהיה פרי. וכן התבואה והקטניות שנאמר "עשר תעשר, את כל-תבואת זרעך" (דברים יד, כב), עד שתעשה תבואה. וזו היא עונת המעשרות; וקדם שתגיע התבואה והפרות לעונה זו מתר לאכל מהן כל מה שירצה, ובכל דרך שירצה.

ד. פרות שהן ראויין לאכילה בקטנן, כגון הקשואים והמלפפונות, שאין מניחין אותן אלא כדי להוסיף בגופן, אבל ראויין הן מתחלה לאכילה הרי אלו חייבין במעשר בקטנן: שמתחלת יציאתן, באו לעונת המעשרות.

ה. איזו היא עונת המעשרות משיגיעו הפרות להזרע ולצמח, הכל לפי מה שהוא הפרי. כיצד: התאנים משיעשו רבים כדי שיהיו ראויים לאכילה, אחר ארבע ועשרים שעות משעת אסיפתן.

ו. הענבים הבאושים, והם הענבים הדקים המדבריות משיראה החרצן שלהם מבחוץ. הרמונים משימס הפרד שלהן בין האצבעות, ויצא ממנו מים. התמרים, משיתפחו כשאור. הפרסקין, משיטילו גידים אדמים.

ז. האגוזים, משיתפרש האכל מן הקלפה החיצונה. השקדים המתוקים, עד שתתפרש קלפתן החיצונה; אבל המרים, פטורין לעולם. ושאר כל בעלי קלפות, כגון האצטרבלין והלוט והבטנים משיעשו קלפה התחתונה הסמוכה לאכל.

ח. הזיתים משיעשו שמן אחד מתשעה ממה שהן ראויין לעשות כשיגמרו, וזה הוא שליש שלהן; התפוחים והאתרוגים משיגעגלו, מפני שהן ראויין לאכילה כשהם קטנים. האוג והתותים, משיאדימו; וכן כל שדרךן להאדים, משיאדימו. החרובין, משיעשו נקדות נקדות שחורות; וכן כל שדרךן להשחיר, משינקדו. האגסים והקרסטמלין והפרישים והעזורין, משיעשו קרחות קרחות לבנות; וכן כל שדרךן להלבין, משיקרחו קרחות.

ט. התבואה, משתביא שליש. התלתן, משיהיה זרעה ראוי לצמיחה אם נזרע. ובירק הקשואין והדלועין והאבטיחין והמלפפונות וכל כיוצא בהן, חייבין בקטנן כמו שבארנו; ושאר הירק שאינו ראוי לאכילה עד שיגדיל, אינו חייב עד שיהיה ראוי לאכילה.

י. אשכול שהגיע בו אפלו יחידי כלו חבור למעשרות, וכאלו הגיע כלו; ולא אותו האשכול בלבד, אלא כל הרוח שיש בה אותו הגפן שיש בה האשכול. וכן רמון שהגיע בה אפלו פרידה אחת, כלה חבור.

יא. לא ימכר אדם פרותיו משבאו לעונת המעשרות, למי

שאינו נאמן על המעשרות. ואם בפרו נוטל את הבכורות, ומתר למכר את השאר שעדין לא הגיע לעונת המעשר.

יב. וכן לא ימכר אדם את גפתו ואת זוגיו, למי שאינו נאמן על המעשרות להוציא מהן משקין שהמשקין היוצאין מהם חייבין במעשר; ולא את תבנו ללקט ממנו תבואה, למי שאינו נאמן שהתבואה שתלקט מן התבן חייבת במעשר.

יג. שמרי יין שנתן עליהם מים, וסננן אם נתן שלושה ומצא ארבעה, מוציא מעשר על זה היתר ממקום אחר; ואינו מפריש עליו תרומה שהתורם בתחלה, בלבד על הכל כמו שבארנו בתרומה. מצא פחות מארבעה אף על פי שמצא יתר על מדתו, ואף על פי שיש בהן טעם יין פטור.

יד. המקדיש פרותיו כשהן מחברין, עד שלא באו לעונת המעשר, ופדין, ואחר שפדין הגיעו חייבין במעשר; ואם באו לעונת המעשרות והם ביד הגזבר, ואחר כך פדין פטורין.

הלכות מעשר פרק ג

א. פרות שהגיעו לעונת המעשרות, ונתלשו ועדין לא נגמרה מלאכתן כגון תבואה שקצרה ודשה, ועדין לא זרה אותה ולא מרחה מתר לאכל מהן אכילת עראי, עד שתגמר מלאכתן; וכשתגמר מלאכתן, אסור לאכל מהן עראי.

ב. במה דברים אמורים, בגומר פרותיו למכרן בשוק; אבל אם היתה פונתו להוליכן לבית הרי זה מתר לאכל מהן עראי אחר שנגמרה מלאכתן, עד שיקבעו למעשר. ואחד מששה דברים קובע למעשרות, ואלו הן הבית, והמקח, והאש, והמלח, והתרומה, והשבת; וכלן, אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו.

ג. פיצד: פרות שדעתו להוליכן לבית אף על פי שנגמרה מלאכתן אוכל מהן עראי, עד שיכנסו לבית; נכנסו לבית נקבעו למעשר, ואסור לאכל מהן עד שיעשר. וכן אם מכרן, או בשלן באור, או כבשן במלח, או הפריש מהן תרומה, או נכנסה שבת עליהם לא יאכל עד שיעשר, אף על פי שלא הגיעו לבית.

ד. הכניסן לבית קדם שתגמר מלאכתן, הרי זה אוכל מהן עראי; התחיל לגמר מלאכתן מאחר שנכנסו לבית, חייב לעשר הכל. פיצד: הכניס קשואין ודלועין לבית קדם שישפשף משיתחיל לשפשף אחת, נקבעו הכל למעשר; וכן כל פיוצא בזה.

ה. וכן התורם פרות שלא נגמרה מלאכתן, מתר לאכל מהן עראי: חוץ מפלפלת תאנים שאם תרמה קדם שתגמר מלאכתה, נקבעה למעשר.

ו. המביא לבית סוכי תאנה ובהם תאנים, מכבדי תמרה ובהם תמרים אם הכניסום תינוקות או פועלים, לא נקבעו למעשר; ואם הכניסן בעל הבית, חייבין במעשר. הכניס שבילים לעשות מהן עיסה, לא נקבעו; לאכלן מלילות, נקבעו למעשר. במה דברים אמורים, בתבואה; אבל בקטניות, לא נקבעו למעשר.

ז. מתר להערים על התבואה, להכניס במוץ שלה, כדי שתהיה

בְּהִמָּתוֹ אוֹכֵלֶת, וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֹׂר; וְזוֹרָה מַעַט מַעַט אַחֵר שֶׁהַכֶּנִּיס לְבֵית, וּפְטוּר לַעֲוֹלָם מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשֹׂרוֹת שֶׁהָיָה אֵינוֹ מִתְחִיל לְגַמֵּר הַכֹּל.

ח. הַגּוֹמֵר פְּרוּתָיו שֶׁלַחֲבֵרוֹ, שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְכֵן הַקּוֹבֵעַ פְּרוּתָיו בְּאֶחָד מִן הַדְּבָרִים הַשָּׁשָׁה שֶׁקּוֹבְעִים לְמַעֲשֹׂר, שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ הָיָה אֵלּוֹ נִטְבָּלוֹ לְמַעֲשֹׂר.

ט. אֵיזָה הוּא גָּמַר מְלֹאכְתָּן שֶׁלְּפָרוֹת: הַקְּשׁוּאִין וְהַדְּלוּעִין וְהָאֲבִטִּיחִין, מִשִּׁישְׁפָּשֶׁף בִּידּוֹ וְיִסִּיר הַצְּהוּב שֶׁעָלִיָּהֶן כָּמוֹ שֶׁעָרַךְ דָּק. וְאִם אֵינוֹ מִשִּׁישְׁפָּשֶׁף, מִשִּׁיעֵמִיד עֲרָמָה; וּבְאֲבִטִּיחַ, מִשִּׁיסְדִּיר אוֹתוֹ הַמְּקַצֶּה אֲבִטִּיחַ בְּצַד אֲבִטִּיחַ.

י. הִיָּה מִשִּׁישְׁפָּשֶׁף אַחַת אַחַת כִּיּוֹן שֶׁגָּמַר כָּל צָרְכּוֹ, נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן. וְתוֹרְמִין קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִסִּיר הַצְּהוּב מֵעָלֵיהֶן.

יא. הִירָק הַנֶּאֱגָד, מִשִּׁיֶּאֱגָד. אִם אֵינוֹ אוֹגֵד, מִשִּׁימְלָא אֶת הַכֶּלִי; אֵינוֹ מְמַלָּא הָרִי זֶה אוֹכֵל עֲרָאִי, עַד שִׁילְקֻט כָּל צָרְכּוֹ. כִּלְפָּלָה, מִשִּׁיחֲפָה הַפְּרוֹת שָׁבָה בְּעָלִים וּבַהֲוָצִין וְכִיוּצָא בָּהֶן. אִם אֵינוֹ מְחַפֶּה, מִשִּׁימְלָא אֶת הַכֶּלִי; אִם אֵינוֹ מְמַלָּא, עַד שִׁילְקֻט כָּל צָרְכּוֹ.

יב. כֶּלִי גָדוֹל שֶׁדַּעְתּוֹ לְמִלְאוֹת אֶת חֲצִיו כִּיּוֹן שֶׁמְלָא חֲצִיו, נִטְבָּל; הִיָּה בְּדַעְתּוֹ לְמִלְאוֹת אֶת כָּלוֹ, אֵינוֹ נִטְבָּל עַד שִׁימְלָא אֶת כָּלוֹ. הָיוּ שְׁנַיִם וּבְדַעְתּוֹ לְמִלְאוֹת אֶת שְׁנֵיהֶם, לֹא נִטְבָּלוֹ עַד שִׁימְלָא אֶת שְׁנֵיהֶם. אֶגֶד הִירָק אֶגֶד גָּדוֹל בְּשָׂדֶה אֵף עַל פִּי שֶׁבְּדַעְתּוֹ לֹאֲגָדוֹ אֲגָדוֹת קְטָנוֹת לְשׁוֹק, הָרִי זֶה נִטְבָּל.

יג. הַפֶּרֶד וְהַצְּמוּקִין וְהַחֲרוּבִין, מִשִּׁיעֵמִיד עֲרָמָה בְּרֹאשׁ גִּבּוֹ. הַבְּצָלִים, מִשִּׁיִּסִּיר הָעָלִים וְהַקְּלָפוֹת שֶׁדִּרְכּוֹ לְהַשְׁלִיכֵם מֵעָלֵיהֶן; וְאִם אֵינוֹ מְסִיר, עַד שִׁיעֵמִיד עֲרָמָה.

יד. הַתְּבוּאָה, מִשִּׁימְרָח; וְאֵיזָה הוּא מְמַרְח זֶה הַמִּיפָּה פָּנֵי הַפָּרִי שֶׁלְּתְּבוּאָה בְּרַחַת בְּסוּף כָּל דָּבָר, בְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשִׁין כְּשֶׁגּוֹמְרִין כָּל מַעֲשִׂיהָ. אִם אֵינוֹ מְמַרְח, עַד שִׁיעֵמִיד עֲרָמָה. הַקְּטָנוֹת, מִשִּׁיכְּבֹר וְנוֹטֵל מִתַּחַת הַכְּבֵרָה וְאוֹכֵל; אִם אֵינוֹ כּוֹבֵר, עַד שִׁימְרָח. וְאֵף עַל פִּי שֶׁמְרַח מִתֵּר לְטֵל מִן הַקְּטָעִים וּמִן הַצִּדֵּדִין וּמִמָּה שֶׁבְּתוֹךְ הַתֵּבָן, וְאוֹכֵל.

טו. הַיֵּין מִשִּׁינִּיחֵנוּ בְּחִבּוּיֹת, וַיִּשְׁלַח הַזּוֹגִין וְהַחֲרָצִין מֵעַל פָּנֵי הַחִבִּית; אֲבָל כִּשְׁהוּא בְּתוֹךְ הַבּוֹר, וּמִשִּׁיגְבִּיהֵנוּ לְהַנִּיחוֹ בְּחִבִּית שׁוֹתָה עֲרָאִי, וְקוֹלֵט מִן הַגֵּת הָעֲלִיוֹנָה וּמִן הַצִּנּוֹר וּמִכָּל מְקוֹם, וְשׁוֹתָהּ.

טז. הַשֶּׁמֶן, מִשִּׁירֵד לְעוֹקָה. אֵף עַל פִּי שִׁירֵד נוֹטֵל מִן הָעֶקֶל וּמִן הַמָּמֶל וּמִבֵּין הַפְּסִין, וְנוֹתֵן לְקַעְרָה קְטָנָה וּלְתַמְחוּי לְתוֹךְ הַתְּבָשִׁיל, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא חֵם: מִפָּנֵי שֶׁאֵינוֹ מִתְּבָשֵׁל בְּכִלִּי שֵׁנִי. וְאִם הִיָּה חֵם בְּיוֹתֵר, כְּדֵי שִׁיכּוּה אֶת הַיָּד לֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ, מִפָּנֵי שֶׁהוּא מִתְּבָשֵׁל.

יז. הָעֵגוּל שֶׁלְּדִבְלָה, מִשִּׁיחֲלִיקֵנוּ. הַגְּרָגְרוֹת, מִשִּׁידוּשׁ; וְאִם הַכֶּנִּיסִם לְמַגּוּרָה, מִשִּׁיעֵגִיל בִּידּוֹ עַל פִּי הַמַּגּוּרָה. הִיָּה דָשׁ הַגְּרָגְרוֹת בְּחִבִּית, אוֹ הָעֵגוּל עַל פִּי הַמַּגּוּרָה, וְנִשְׁפָּרָה הַחִבִּית, אוֹ נִפְתָּחָה הַמַּגּוּרָה הָרִי זֶה לֹא יֹאכֵל, עַד שִׁיעֵשׂוֹר.

יח. תֹּאנִים וְעֹנְבִים שְׁבַמְקָצָה, מִתֵּר לֶאֱכֹל מֵהֶן עֲרָאֵי בְּמִקּוֹמָן.
אֲבָל אִם נָטַל מִן הַמְקָצָה, וְהוֹלִיךְ לְמִקּוֹם אֲחֵר לֹא יֵאָכֵל מֵהֶן
עֲרָאֵי: שֶׁהֵרִי נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִבְשׁוּ כָּל צִרְכָּן.
יט. הַחֲרוּבִין, עַד שֶׁלֹּא כִנְסָן לְרֹאשׁ הַגָּג מוֹרִיד מֵהֶן לְבִהְמָה,
וּפְטוֹר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת הַמּוֹתֵר לִיְבֹשׁוֹ, וְנִמְצָא מֵאֲכִיל
עֲרָאֵי.

כ. מִעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁהִקְדִּימוּ בְּשִׁבְלִים אֲסוּר לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ עֲרָאֵי,
קֹדֶם שִׁיפְרִישׁ תְּרוּמָתוֹ; וְאִם אֲכָל, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת.

כא. כִּיצַד אֲכִילַת עֲרָאֵי: כְּגוֹן שֶׁהָיָה מְקַלֵּף שְׁעוּרִים וְאוֹכֵל,
מְקַלֵּף אַחַת אַחַת; וְאִם קֵלֶף וְכִנְסָן לְתוֹךְ יָדוֹ, חֵיב לְעֲשׂוֹ. הָיָה
מוֹלֵל מְלִילוֹת שֶׁלֹּחֲטִים, מִנֶּפֶה מִיד לֵיד וְאוֹכֵל; וְאִם נֶפֶה בְּתוֹךְ
חִיקוֹ, חֵיב. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר, אִם נֶפֶה בְּכָלִי שְׁאֵין זֶה עֲרָאֵי.

כב. וְכֵן נוֹטֵל מִן הַיֵּין, וְנוֹתֵן לְקַעְרָה לְתוֹךְ תִּבְשִׁיל צוֹנֵן, וְאוֹכֵל;
אֲבָל לֹא לְתוֹךְ הַקְדֶּרֶה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא צוֹנֶנֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבוֹר
קֶטָן. וְכֵן סוֹחֵט זֵיתִים עַל בֶּשָׂרוֹ, אֲבָל לֹא לְתוֹךְ יָדוֹ. וְכֵן כָּל
כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

כג. וְכִשֶּׁם שֶׁמִּתֵּר לֶאֱכֹל עֲרָאֵי מִפְּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן
כִּךְ מִתֵּר לְהֵאֲכִיל מֵהֶן לְחִיָּה וְלִבְהֵמָה וּלְעוֹפוֹת כָּל מֵה שִׁירָצָה,
וּמִפְּקִיר מֵהֶן כָּל מֵה שִׁירָצָה, קֹדֶם שִׁיעֲשׂוֹ. וְאִם נִגְמְרוּ אֵף
עַל פִּי שֶׁלֹּא נִקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר לֹא יִפְקִיר, וְלֹא יֵאֲכִיל לְבִהְמָה חִיָּה
וְעוֹף אֲכִילַת קֶבֶע, עַד שִׁיעֲשׂוֹ. וּמִתֵּר לְהֵאֲכִיל לְבִהְמָה עֲרָאֵי מִן
הַטֶּבֶל, וְאִפְּלוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת; וּמֵאֲכִיל פְּקִיעֵי עֶמִיר, עַד שִׁיעֲשׂוּם
חִבְלוֹת.

כד. הַמוֹצֵא קְצִיצוֹת בַּדֶּרֶךְ, אִפְּלוּ בְּצַד שְׂדֵה קְצִיצוֹת הָרִי
אִלוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. מִצָּא גִרְגְּרוֹת אִם דָּרְסוּ הַגִּרְגְּרוֹת רֹב
הָאָדָם, חֵיב לְעֲשׂוֹ: שְׁחִזְקָתָן, מִדְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְכֵן
אִם מִצָּא פִּלְחֵי דְבִלָּה, שִׁיּוּדֵעַ שֶׁהֵם מִדְּבַר הַגָּמוּר.

כה. מִצָּא כְּרִיכוֹת בְּרִשּׁוֹת הַיַּחֲדִיד, חֵיב לְעֲשׂוֹ; בְּרִשּׁוֹת הָרַפִּים,
פְּטוּרוֹת. וְהָאֱלָמוֹת, בְּכָל מְקוֹם חֵיבוֹת בְּמַעֲשֵׂר. מִצָּא תְּבוּאָה
מְרוּחָה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת עַל פְּרוֹת אַחֲרוֹת, וְאֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ. מִצָּא כָּלֶפֶלָה מְחֻפָּה, חֵיבֵת בְּמַעֲשָׂרוֹת.

כו. מִצָּא כָּלֶפֶלָה בְּמִקּוֹם שֶׁהָרֹב מְכַנִּיסִין לְשׁוּק אֲסוּר לֶאֱכֹל
מִמֶּנָּה עֲרָאֵי, וּמִתְקַנָּה דְּמָאֵי; וּבְמִקּוֹם שֶׁהָרֹב מְכַנִּיסִין לְבֵתִים
אוֹכֵל מִמֶּנָּה עֲרָאֵי, וּמִתְקַנָּה וְדָאֵי. מְחַצָּה לְמַחְצָה, דְּמָאֵי; וְאִם
הַכְּנִיסָה לְבֵית, מִתְקַנָּה וְדָאֵי.

כז. בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּדָבָר שְׁאֵין לוֹ גָּמָר מְלֹאכָה; אֲבָל
בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גָּמָר מְלֹאכָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר וְדָאֵי
צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, שְׁחִזְקָתָן שֶׁהַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה בְּשַׁעֲה
שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן.

כח. חוֹרְרֵי הַנִּמְלִים שֶׁלָּנוּ בְּצַד הָעֵרְמָה הַחֵיבֵת הָרִי הַנִּמְצָא בָּהֶן
חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת, שִׁיּוּדֵעַ שֶׁמִּדְּבַר גָּמוּר הָיוּ גּוֹרְרִין כָּל הַלַּיְלָה.

כט. הַמוֹצֵא זֵיתִים תַּחַת הַזֵּית, וְחֲרוּבִין תַּחַת הַחֲרוּב חֵיבִין
בְּמַעֲשֵׂר, שְׁחִזְקָתָן שֶׁנִּפְּלוּ מֵאִילָן זֶה. מִצָּא תֹאנִים תַּחַת הַתֵּאנָה
הָרִי הֵם סֶפֶק, שֶׁהֵרִי מִשְׁתַּנּוֹת וּמִתְלַכְּלוֹת בַּעֲפָר: שְׁמָא מִתֵּאנָה
זוֹ נִפְּלוּ, אוֹ מִתֵּאנִים שֶׁנִּתְעַשְּׂרוּ.

ל. הַמִּקְדִּישׁ פְּרוֹת תְּלוּשִׁין, וּפְדִין קֶדֶם שֶׁתִּגְמַר מְלֹאכֶתָן חַיֵּב לַעֲשׂוֹת. וְאִם נִגְמְרָה מְלֹאכֶתָן בְּיַד הַהִקְדֵּשׁ, וְאַחֵר כֶּךָּ פְּדִין פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֻׂרוֹת: שְׂבִיעַת חוֹבָתָן, הֵיוּ פְּטוּרִין. וְהַמִּקְדִּישׁ קָמָה לְמִנְחוֹת, פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֻׂרוֹת.